

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 448. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356758112/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

hvorefter alle deres Lemmer med Skruer vrides ud af Led . . . medens Liktorene svider deres Sider med Fakler eller gennemfurer dem med Jernkløer. Der bliver da tidt svært Lænker om Livet paa dem for at knække deres Ribben. Med spidse Rør bliver Ansigtet og Øjnene gennemborede; Munden knuses med Næveslag, medens der slaas Søm gennem Fødderne paa Ofret, der neppe mere aander, og medens glødende Jernstænger, som anbringes paa de bløde Steder, brænder sig dybt ind o. s. v.»

I Werners *Attila* bliver en ung Mand, hvem Attila elsker, anklaget for Mened og tilstaar sin Brøde. Attila omfavner ham under glødende Taarer og lader ham saa rive i Stykker af Heste. Attila er overhovedet skildret som den følsomste Sværmer. Den sønderrivende Sentimentalitet, den sværmeriske Bestialitet er romantisk Mode. Overfor Attila staar Paven Leo, en Skikkelse, der ligeledes synes undsluppen fra Görres' *Mystik*, særligt fra det Kapitel, der handler om den under den religiøse Henrykkelsestilstand indtrædende Svæven i forskellig Højde. Thi medens han i Dramaet beder en Bøn, hæver han sig i Vejret, indtil han staar svævende paa Taaspidserne. Han føler iøvrigt med Attila og virker elektrisk paa ham.

I Werners *Martin Luther oder die Weihe der Kraft* er det den religiøse Indvielses, man kunde sige Ordinationens, Mysterium, som er behandlet. Stykket aabnes betegnende med Hardenbergske Bjergrænds Op- og Nedstigning i et Bjergværk. Luther er her snarere skildret som en katolsk Helgen end som den protestantiske Reformator. Catharina af Boras Figur er pustet op til Helgeninde-Højden. Han og hun ledsages gennem Stykket af hver sin Engel, Luther af Drengen Theobald, der i Virkeligheden er Kunsten som Seraf, Catharina af Pigen Therese, der er Troen som Kerub. Faa Aar efter at Werner saaledes havde forherliget Reformationen, skiftede han Tro og skrev et Digt *Die Weihe der Unkraft* i hvilket han tilbagekaldte dette Drama i Udtryk som disse:

Ved dette Gøglerbændværk har jeg Sandheden haanet.

I Werners sidste Tragedie *Makkabæernes Moder* behandlede han et Stof, der var som skabt til at give alle Martyrlegendernes Pinsler Rum, og som frembød en Overflod af legemlige Kvaler og hellige Henrykkelser. Makkabæerinden Salomes Sønner skal

spise af Zeus's Offermaaltid eller henrettes paa den forfærdeligste Maade. Det komiske Motiv, at det betragtes som Livssag, om Børn smager paa nogen Mad eller ikke, er behandlet med den stærkest spændte Højtidelighed. Salome opfordrer i overjordisk Sværmeri sine Børn, et for et, til at lade sig spidde, flaa, brænde o. s. v. Antiochus beundrer højlgt Salome, ja, denne følsomme Overbøddel kaster sig endog paa Knæ for hende med Ordene:

Du er ej Kød og Blod! — Sligt Offer kendtes
ej for! — Velsign mig du, som fra Olympen sendtes!

Og Salome er selv følsom nok til at velsigne ham. Sønnen Benoni faar, efter ligeledes at have velsignet sin Morder, Hænder og Fødder afhuggede, og bliver derpaa kogt i Olie. Saa høres to stærke Økseslag: det er Abirs Fødder, som bliver huggede af, Juda bliver martret o. s. v. Antiochus, den barbariske Konge, eller Werner, den ligesaa barbariske Digter, lader Børnene blive radbrækkede Led for Led og saa Lemmerne afrive. Han skaaner os ikke for et eneste Ledemod. Under alt dette føler Moderen, som tvinges til at overvære Alt, kun Martyrfrydens højeste Vellyst, og da Antiochus nu anden Gang i sin vanvittige Følsomhed «dybt bevæget» bøjer sig for hende med Ordene:

Vil, store Niohe, du da fra mig gaa bort i Vrede?

saa lægger hun den højre Haand paa hans Hoved og siger «meget højtideligt»:

Jeg våd, min Frelser lever. Lær en Gang til ham at bede!

Til sidst aabner Baggrunden sig: man øjner Marterredskaberne og den uhyre Kedel med kogende Olie, i hvilken Benoni ligger; hans Hustru stirrer med Hovedet over Kedlens Rand ned i den. Ved Siden deraf et brændende Baal. Salomes Aand aabenbarer sig over Flammerne og slukker Ilden.

Man tænke sig, at der var en Tid, da dette syntes Poesi. Goethe tog sig altid varmt af Werner og opførte Arbejder af ham paa Weimar Teater. Han skriver 1808 om ham til Jacobi: «Det forekommer mig gamle Hedning ganske underligt at se